

DR | GENERALDIREKTØREN

Maria Rørbye Rønn
DR Byen
Emil Holms Kanal 20
DK- 0999 København C
dr.dk
04. 04. 2024

Klage over 'Ring til oppositionen' på P1

Du har den 20. februar 2024 klaget over DR's håndtering af et lytterspørgsmål i programmet 'Ring til oppositionen' sendt den 12. februar 2024 på P1. Efter at redaktionen afviste din kritik, har du klaget videre til lytternes og seernes redaktør. Han har nu gennemgået sagen og skrevet en indstilling.

Jeg fremsender hermed indstillingen, hvis konklusion jeg er enig i.

Med venlig hilsen

Maria Rørbye Rønn

Kopi:

Journalen
Etikchef Anja Lundberg Andersen, DR Kultur, Børn og Unge
Senior konsulent Mikkel Vincentz Pedersen, LSR
Redaktionschef Mette-Line Thorup, DR KBU
Ledende redaktionschef Gustav Lützhøft, DR KBU
Direktør Henrik Bo Jensen, DR KBU

Sagen kort

En lytter omtalte i et indlæg til programmet 'Ring til oppositionen' sendt den 12. februar 2024 på P1 en ét-benet pirat som "neger". DR overtrådte ikke sine etiske retningslinjer ved, at det skete. DR var ikke bekendt med, hvad spørgeren ville sige. Men selv om medvirkende deltager i programmer i DR på egne sproglige præmisser, har DR også en etisk pligt til at sikre en sober tone, og værten kunne med fordel have opfordret til, at spørgeren undgik et sprog, som bredt opfattes som nedsættende.

Gennemgang af sagen

Den 20. februar 2024 klager _____ (herefter benævnt Klager) til DR over den udgave af P1-programmet 'Ring til oppositionen', der blev sendt den 12. februar 2024.

Klager skriver:

"Der er en bruger, som bruger ordet 'neger' om den pirat, som Danmark har taget til fange, hvorefter Alex Vanopslagh griner, og både ham og vært Gitte Hansen tager ikke afstand for den brug af ordet. Det var meget klart, at ordet blev brugt på en nedladende måde (sandsynligvis også racistisk). Hvordan tror I, at det påvirker danskere med rødder i ethvert afrikansk land? Det er i forvejen en gruppe, som er ekstremt udsat pga debatten og retorikken i offentligheden, og I er altså et public service medie, som har en helt særlig rolle i formidlingen af samtidens emner i det danske samfund. Hvad har I tænkt jer at gøre?"

I programmet var det sidste spørgsmål fra en lytter (her kaldet 'spørger'), som blandt andet stillede følgende spørgsmål og modtog følgende svar fra gæsten, leder af partiet Liberal Alliance Alex Vanopslagh (her kaldet 'gæsten' og værten Gitte Hansen (her kaldet 'værten').

(Tidskode:1:09:43)

Spørger: "Er I indstillet på at ændre konventioner, for vi har jo den tossede sag med ham negeren, der har skudt på danske soldater, og så kan vi alligevel ikke komme af med ham, og nu skal han så have lov til at være her. Det er jo helt tosset."

Værten: "Altså, nu ved jeg ikke hvem du snakker om. Er det den ét-benede pirat?"

Spørger: "Ja, ja, ja. Jamen, det er jo helt åndssvagt, at vi ikke kan komme af med ham, der må ændres nogle konventioner, så vi siger: Det der stopper altså. Man skulle måske spørge Nigeria, om de lover at lade være med at give dødsstraf, så vi kan sende ham hjem igen. Det giver ingen mening."

Gæsten: "Jeg er sådan set enig i, at man burde ændre konventionerne på en række punkter, muligvis også på det her punkt, og det tror jeg sådan set, at mange partier på Christiansborg mener. Men sandheden er den, at indtil de store nationer, Tyskland, Frankrig og så videre, er med på at ændre konventionerne, så kan Danmark ikke ændre dem alene, og så har vi valget mellem at blæse højt og helligt på konventionerne og sige, vi gider ikke følge reglerne, eller ok, det er trods alt bedre med dårlige regler end ingen regler, og der er vi flest på Christiansborg, som siger: OK, men vi bliver nødt til at have en regelbaseret tilgang, og så må vi jo presse på for, at flere lande vil være med til at ændre det, som vi synes er for tosset."

DR svarer

Den 7. marts 2024 svarer redaktionschef Mette-Line Thorup Klager. Hun skriver følgende:

"Den pågældende udsendelse, som du henviser til, var med Alex Vanopslagh, politisk leder for Liberal Alliance, som gæst. Radioprogrammet "Ring til oppositionen" / "Ring til Regeringen" er et program, som er et lytterbåret program, hvor alt foregår live. Lytterne kan ringe eller skrive en sms direkte ind til programmet, hvor enten en minister eller partileder kun kan være gæst. Ingen af de medvirkende, som ringer eller skriver ind, er nogle, som redaktionen har talt med på forhånd. De ringer og skriver ind, imens programmet sendes. Det er mange forskellige typer af danskere, som ringer og skriver ind hver mandag."

Det er værtens og redaktionens opgave at sikre en god og lødig debat mellem gæsten og lytterne. Med det sagt er det ikke vores opgave at være opdragende eller moralske dommere over, hvordan lyttere bruger deres sprog. Dette er en balancegang. I den pågældende situation vurderede vi ikke, at vi skulle påtale lytterens brug af ordet neger."

Klager er ikke tilfreds og anker sagen til lytternes og seernes redaktør (LSR) den 13. marts 2024. Blandt andet skriver Klager: *"Jeg forstår udmærket, at det er et live program, og at DR ikke er opdragende eller moralske dommere, men hvordan kan I mene, at det er i orden at bruge ordet 'neger', som Mette-Line vurderer? I 2024? Det er tydeligt for enhver, der hører programmet, at ordet bliver brugt på en nedladende måde.*

I kan i DR ikke påstå, at I ikke tager hensyn til, hvordan I omtaler situationer eller personer. Det er normal presseetik, og I har også en særlig rolle i Danmark pga jeres rolle som uafhængigt statsmedie.

Jeg ønsker, at I genovervejer og opdaterer jeres vejledninger og retningslinjer ved brugen af ordet 'neger' i jeres programflader, enten af jer eller jeres gæster. Den måde ordet 'neger' bliver brugt i nyere tid om folk med afrikanske rødder, er omtrent det samme som 'negro' på engelsk, og med den slavehistorik Danmark har (hvor man ikke engang vil undskylde for sin rolle), bør I derfor tage min kritik til efterretning. I behøver ikke give en flad og tom afvisning. Danskere med afrikanske rødder er stadig danskere."

Procedure

Det følger af DR's etiske retningslinjer, at DR skal svare på en klage inden for fire uger. Det er sket her. Klagen skal besvares af den ansvarlige chef, hvilket også er sket. Svaret skal forholde sig til indholdet i klagen, og det gør dette svar. Der skal gives klagevejledning, hvilket også er sket her.

Indstilling fra lytternes og seernes redaktør

DR har i sine etiske retningslinjer kapitel 13 et afsnit, der blandt andet vedrører medvirkendes fremsættelse af skældsord og nedsættende slang. Her står, at DR skal være særlig opmærksom på, om udtalelserne fremkommer som led i en politisk debat eller samfundsdebat. I få fald er rammerne for frisprog større. Om der er tale om kritiske udtalelser om en stand, for eksempel politiet, eller om der er tale om nedsættende ord eller sigtelser, som i nogle kredse er harmløse, kan virke meget krænkende i andre kredse. Det kan for eksempel være på grund af religiøse eller kulturelle forhold.

Det fremgår tillige, at punkterne også gælder liveproduktioner, hvor der i videst muligt omfang skal tages de nødvendige forbehold.

DR's etiske retningslinjer lægger dermed op til, at medvirkende både skal have lov til at bruge det sprog, der er normalt for dem, og at DR har en forpligtelse til, at sproget ikke kommer til at virke krænkende. Dette kan i visse situationer være modstridende.

Sagen her drejer sig om en medvirkende (spørgeren, der ringer ind i et direkte program) anvender ordet "neger".

Om netop det ord skriver DR i sine egne sproglige anbefalinger (tendensordslisten fra 2023):

"Neger – Ordet virker i dag stødende på mange. Vi anbefaler, at man så vidt muligt undgår ordet, dvs. medmindre ordet er emnet for historien eller optræder i et citat. Ordet 'neger' eller på engelsk 'negro' er afledt af det latinske 'niger', der betyder 'sort'. Det var i mange år den almindelige betegnelse for folk med sort eller brun hudfarve, fortrinsvis om befolkningsgrupper i Afrika syd for Sahara og i Nord- og Sydamerika. Efter borgerrettighedskampen i USA i 1960'erne fik ordet gradvist og blandt flere og flere

en nedsættende betydning. I dag er ordene 'sort' og 'afroamerikaner' (om nordamerikanere med afrikanske rødder) bredtanvendt."

Jeg bemærker, at DR's officielle sproglige anbefalinger netop er vejledende og ikke udtryk for et påbud. I det konkrete tilfælde bruger spørgeren ordet "neger" om en pirat, som et dansk flådefartøj nedkæmpede i Guineabugten.

Der er tale om en direkte udsendelse, hvor DR har valgt et koncept, så værten ikke havde mulighed for at vide, hvad spørgeren ville sige. Værten undlod at kommentere ordet 'neger', men fik uddybet at det drejede sig om den ét-benede pirat.

Da DR også har en etisk forpligtelse til i live-programmer at sikre et vist sprogligt niveau og blandt andet undgå nedsættende sprog, kunne lytterne forvente, at værten havde mindet om dette, da spørgeren var færdig med sit spørgsmål. Værten måtte således vide, at spørgerens omtale af piraten som "neger" i nogle kredse måtte opfattes som stødende. Der er ikke tale om, at en DR-vært har til opgave for 'forbyde' visse ord, moralsk opdrage lytterne om man vil, men generelt at henstille til at undgå nedsættende sprog, hvilket var situationen her.

Ordet "neger" skal bedømmes ud fra sammenhængen. I forbindelse med satire er der langt større frihedsgrader end i et debatindslag som her.

Der er således ikke en retningslinje, som DR har overtrådt ved at lade en medvirkende bruge ordet. Det får Klager ikke medhold i. Jeg er helt enig med redaktionschef Mette-Line Thorup i den del af svaret til Klager, hvor hun skriver, at det er en balancegang, og "*det er værtens og redaktionens opgave at sikre en god og lødig debat mellem gæsten og lytterne.*" Jeg er også enig i den del, hvor Mette-Line Thorup føjer til, at "*med det sagt er det ikke vores opgave at være opdragende eller moralske dommere over, hvordan lyttere bruger deres sprog.*" Men efter min opfattelse burde en god og lødig debat i dette tilfælde have været understøttet af en værtsopfordring til at undgå nedsættende sprog.

Konklusion og sammenfatning

En lytter klagede over programmet 'Ring til oppositionen' fra den 12. februar 2024, hvor en mand ringede til gæste-medværten Alex Vanopslagh, leder af Liberal Alliance. I forbindelse med sit spørgsmål og kommentar til den ét-benede pirat, som har ophold i Danmark, omtalte lytteren piraten som "neger." Medvirkende optræder på egne sproglige præmisser, og DR har ikke ansvar for, hvad lyttere siger, når de ringer ind. Der er videre rammer for en samfundsdebat, fremgår det af DR's etiske retningslinjer. DR har ikke overtrådt egne etiske retningslinjer i denne forbindelse. Men da DR samtidig pålægger sig selv at tage de "videst mulige forbehold også i liveudsendelser," kunne DR-værten med fordel have opfordret til en sober tone.

Klager får ikke medhold.

Jesper Termansen, den 3. april 2024